

SOSYAL MEDYA TROLLERİNİN MOTİVASYONU VE TROLLEME ÇEŞİTLERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME

A RESEARCH ABOUT THE MOTIVATION ON SOCIAL MEDIA TROLLS AND TROLLING TYPES

Abdurrahman Cihad KAYADUMAN¹

Öz

Sosyal medya üzerinden kurulan iletişimi aksatan trolleme eylemleri hakkında yapılan bilimsel araştırmaların artmasıyla beraber bu eylemin kökleri açığa çıkarılabilmektedir. Trolleme yapmaya yönelen kullanıcılarının bunu neden yaptığını, başarılı olması halinde beklenen tatminin neler olabileceği gibi soruların cevapları farklı bilimsel disiplinler arasında araştırılmaktadır. Araştırmaların ulaştıkları cevaplar bir araya getirildiğinde trolleme eylemi ve çeşitlerinin anlaşılması ve etkisizleştirilmesi daha mümkün olmaktadır. Bu çalışmada amaçlanan ise bu araştırmalara bütüncül bir bakış açısı sağlayabilmektir. Bir trollün başarısız olması trollenmenin fark edilmesine bağlıdır. Trollendiğini anlayan kişi bu eylemi sonlandırmak için yapması gereken en basit adımı atacak ve trolleme saldırısından kurtulacaktır. Bu basit adım ise “trolleri besleme!” sloganı ile ifade edilen şey yani sessiz kalmak, cevap vermemektir. “Trolleri besleme!” sloganının çalışabilmesi trollü teşhis edebilme şartına bağlıdır. Bu çalışmada trolleme eyleminin çeşitleri ve motivasyon kaynakları ortaya konulmak istenmektedir. Trolleme çeşitleri sıralanarak bunlar hakkında bilgiler verilmiş ve Türkiye’den bazı trollemelerle örneklendirilerek daha iyi anlaşılması amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Trolleme, Siber-troller, Dezenformasyon, Karanlık Dörtlü, Sahte Bayrak, Provokasyon*

Abstract

As the scientific researches made on trolling actions that disturb the communication on social media increase, roots of these actions can be revealed. Answers to the questions like why the users who tend to trolling do this or what would be the expected satisfaction if it was successful are being searched amongst different scientific fields. As we gather the answers of researches, understanding and disabling of trolling actions and its types become more likely. What we aim with this research is to provide a holistic view to these researches. Failure of a troll depends on noticing the trolling action. The person who realizes that he is being trolled will take the simplest necessary step and be saved from trolling attack. And this simple step is expressed with "don't feed the troll!" which means keeping quiet, not answering. Working of "don't feed the troll" depends on the condition of identifying the troll. This study is expected to present trolling types action and motivation sources of it. Various trollings are listed and information is given about them and to make them better understood, some trolling examples in Turkey are presented.

Keywords: *Trolling, Cyber-Trolls, Disinformation, Dark Tetrad, False Flag, Provocation*

1. Bağımsız Araştırmacı, Anadolu Üniversitesi,
cihadkayaduman@gmail.com,
<https://orcid.org/0000-0001-7273-364X>

Makale Türü   **Article Type**
Derleme   Review Article

Başvuru Tarihi/Applytion Date
16.07.2019

Yayına Kabul Tarihi/Acceptance Date
02.10.2020

DOI
10.20875/makusobed.592414

EXTENDED SUMMARY

Research Problem

One of the problems that social media users face while communicating is disinformation. Disinformation is information pollution which is created on purpose and this information pollution is often made by trolls. How can social media users understand whether shared information is trolling or not?

Research Questions

What kind of a connection is there between trolling and personality characteristics? What kind of trollings are there and for what purposes are they used? How can some trolling examples in Turkey be represented as examples of these trollings? How can the picture that emerged when we gather these researches on trollings help us?

Methodology

Studies that different fields have carried out on trolls make it harder to have a holistic view about the subject. Therefore, studies made on trollings are summarized and gathered in the research. To determine the trolling types, study which was made by Berghel (2018) is used as base and under this frame it's tried to make a detailed explanation for each trolling type. Some trollings made in Turkey are used as examples to better understand the classification. There is not a certain time period because these examples are chosen amongst the trolling actions since the beginning of social media. Since most of the examples are deleted by trolls or accounts of them are suspended, most of the examples are obtained from web page contents reported with titles like 'best trolls' or social media accounts which archive and share these trolling actions. Some trolling actions may be included in more than one trolling type.

Results and Conclusions

One of the common discoveries of these trolling actions is that it's connected to personalality characteristics of the people who perform it. Sadism, psychopathy, narcissism and Machiavellian personality characteristics are related to each other as well as being related to people who tend to trolling. Trolling that we see anywhere in the world and become an internet culture generally is an action which is started by using aggressive arguments, angers or deceives the interlocutor, gets reaction and lights the touch paper and thus achieves its goal. Academic studies analyze its relation with personality characteristics like generality of this action amongst men and women or whether it depends on the age or not. Studies could not generally determine a change according to age or gender but they have discovered the relation to personality characteristics. These researches are helpful to understand the goals of trolling. Also, some studies show that the ones who tend to trolling are antisocial and lonely people. In addition, another strategy that would be helpful to understand the trolling types is the correct classification of trollings. the goal of trolling is not always related to personality characteristic of troll. Various non-governmental organizations, political parties, even terror organizations occasionally tend to trolling. If these goals are correctly presented, it's easy to establish a connection with types of trolling. A social media user who has information about different goals and types of trolling can identify a trolling that he faces more easily. Thus, the possible damage could be minimized. In addition, political, social and business establishments that want the favour of the society can damage their own prestige to work with trolls since a relation is discovered between trolling and trolls with Dark Tetrad personality characteristics. Since the first priority of trolls on social media is to draw people's attention and their actions interest the masses that look for fun, these accounts' follower numbers quickly increase. These accounts that are seen acceptable by institutions that want to reach bigger social fractions are used for various campaigns at times. However, it should be kept in mind that a possible perception about the institution that runs any social or political campaign by using a troll would label that institution with troll's personality characteristics (narcissist, psychopath, Machiavellian and sadistic).

1. GİRİŞ

Sosyal ağların ortaya çıkardığı güven probleminin bir sebebi de yanlış bilgilendirilme. Bireyler ve toplum, sosyal ağlarda haber adı altında yanlış enformasyon sunularak kandırılmaktadır. Bu durumun aktörlerinden birisi de farklı motivasyon kaynaklarına sahip ve farklı yöntemler kullanmakta olan trollerdir.

Trol terimi genel olarak balıkçılıkta kullanılan bir terimdir ve sosyal ağlarda kullanılan trol kelimesi ile arasında anlamsal bir ilişki mevcuttur. Torba şeklinde bir ağın tekne ile çekilerek dip balıklarının avlanması yöntemine trol avcılığı denilmektedir. Merriam-webster sözlüğüne göre birisine zarar vermek amacıyla, eleştirmek veya birine karşı provokatif bir şekilde kışkırtıcılık yapmak, kamuya açık bir şekilde alay etmek amaçlı iletiler göndermek anlamına gelen trolleme, anonim olarak yapılan normal ve alışılmış enformasyonun reaksiyon almak amacıyla bozulması eylemi olarak da tanımlanmaktadır (Berghel, 2018, s. 66).

Sosyal ağ sitelerinde iletişim kurmak isteyen kullanıcılar açısından trolleme eylemi önemli bir problem haline gelmektedir. İnsanların keyfini kaçırmayı amaçlayan bu kişiler genellikle alevlendirici iletilerle bunu başarmaktadır. Trollere çevrimiçi olarak insanlara verdiği psikolojik hasar ile çevrimdışı hayattaki sinir bozucu tacizlerin verdiği psikolojik hasar birbirine benzer etkiler göstermektedir (Craker ve March, 2016, s. 79).

Troll hesaplarda ortaya çıkan belirgin özelliklerden bazıları, onların sosyal ağlardaki etkinliklerinin çok sık olması ve bunun ilk olarak anti sosyal teknoloji kullanımı ile ilişkili olduğu görülebilmektedir. Toplumda kabul görmemiş kişiler mobil teknolojileri diğerlerinden daha sık kullanmaktadırlar (Buckels vd., 2014).

Bazı trollere yalanlarındaki en önemli belirleyiciler anonimlik taşımaları ya da patolojik-anlamsız olmalarıdır. Trolleme davranışları alıcıyı kızdırmak veya ilgi çekmek amaçlıdır. Genellikle mizenformasyon yöntemiyle, yalanlarla, çarpıtmalarla veya benzerleri ile ilerlemektedir (Berghel, 2018).

İsmail Hakkı Polat, trollük için “bir delinin attığı taşı kırk kişinin çıkaramaması trollüktür” derken internet dünyasında trollüklerin nefret söylemi noktasına kadar ulaşabildiğine dikkat çekmektedir (Binark vd., 2015, s. 127).

Lokasyon tabanlı gerçek zamanlı randevulaşma uygulamalarında narsist, makyavellist, psikopat, sadist ve dürtüsellik eğilimli trolleme eylemlerinin incelendiği bir çalışmada cinsiyetin etkisi sorgulanmış ve cinsiyet farklılığının bir etkisi olmadığı görülmüştür (March vd., 2017). Yine psikopati, sadizm, empati ve zarar verme motivasyonunun incelendiği başka bir çalışma da cinsiyet ayrımının etkisinin olmadığını belirtirken trolleme davranışının sadizm ve psikopati ile bağlantılı olduğunu ortaya koymaktadır (March, 2019).

Bu çalışmalara karşı olarak Sest ve March'ın 415 katılımcı ile yaptığı (2017) çalışmada erkeklerin trolleme davranışına yatkın olduğu gözükmektedir.

Trolleme davranışları son derece çeşitli, içerikten taktiklere, motivasyonlara ve etkilere kadar değişkenlik göstermektedir. Tanımlamalar, algılamalar ve reaksiyonlar da bunlara göre değişiklik gösterebilmektedir. Bu davranışlar genellikle çevrimiçi topluluklar üzerinde olumsuz etki yapan sıra dışı davranışlar olarak karakterize edilmektedir. Trolleme etkinliklerinin hedefleri; grupları aşağılama, küçük düşürme, leke sürme, damgalama ve etiketleme şeklinde zarara sebebiyet vermek olmaktadır. İdeolojik güdümlü trolleme faaliyetleri gibi başka bir türün ise sosyal problemlere veya sosyal ya da politik marjinalize olmuş grupların dikkatini çekmek amacıyla olduğu görülmektedir (Sanfilippo vd., 2017).

2. TROLLERİN MOTİVASYONU

Eski zamanlardan beri insanlar kendi davranışları ile ilgili bazı sorular sormaktadırlar. Böyle davranmamıza ne neden oluyor? Bazı aktivitelere diğerlerinden daha çok ilgi duymamızın sebebi ne olabilir? Yani kısacası: bizi motive eden şeyler neler? Motivasyon hakkında pek çok farklı tanım olsa da bir davranışa meyletmemizi sağlayan veya bir amaca göre davranışlarımızı ayarlamamızı sağlayan şey olarak görülmektedir. Psikoloji biliminde de motivasyon terimi ile ilgili çok farklı tanımlar bulunsa da genel olarak insan davranışını etkileyen şey olarak görülmektedir (Arango, 2018).

Peki, trollerin davranışlarını etkileyen motivasyonlar neler? Ne tür doyumlara ulaşmak için bu davranışlara meylediyorlar? Bu konuda yapılan araştırmalarda troller ile en çok ilişkilendirilen karanlık üçlü (psikopati, narsisizm, Makyavelizm) veya karanlık dörtlü (psikopati, narsisizm, Makyavelizm ve sadizm) olarak tabir edilen kişilik özellikleridir (Craker ve March, 2016; Masui, 2019; Sest ve March, 2017). Psikopatinin narsisizm ile, Makyavelizmin psikopati ile ve yine narsisizmin Makyavelizm ile düşük ve orta dereceli korelasyon gösterdiğini ortaya koyan çalışmalar ile ortaya çıkan ‘karanlık üçlü’ terimi bu üçlüye sadizmin de eklenmesiyle ‘karanlık dörtlü’ terimine dönüşerek kullanılmaya başlanmıştır (Öztürk, 2019, s. 924).

Narsisizm tanımlarından çıkartabileceğimiz özellikler arasında bu kişilerin herhangi bir sorumluluk almadan ayrıcalıklı olduğuna inanıp hak talebinde bulunmaları, özel olduklarına inanmaları, sömürücü olmaları, kibirli ve küstah davranış ve tutumlar sergilemeleri, empatiden yoksun ya da çok az empatik olmaları sayılabilir (Karaaziz ve Atak, 2013, s. 50; Erdoğan, 2016, s. 2).

Makyavelizm ise kişisel çıkarlar için manipülasyonun mazur görülmesi hatta savunulmasının yer aldığı bir kişilerarası iletişim stratejisi olarak görülebilmektedir (Özdemir ve Atan, 2018, s. 277). “Amaca ulaşmada her yol mübahtır” ifadesiyle yaygın bir şekilde bilinen bu anlayışın narsistik kişilik özelliği ile bazı ortak noktaları olduğu görülmektedir. Bir diğer psikolojik durum ise psikopatidir. Psikopatinin özellikleri arasında insanları küçümseme, onlarla alay etme, vicdan azabı çekmeme, dürtüsel davranma, insan ilişkilerinde yüzeysel davranma ve uzun süreli ilişkileri yürütememe vardır (Özsoy ve Ardıç, 2017).

Sadizmin temelinde başka insanlara karşı zalimce tutumlar izlemek ve zarar vererek onları kontrol ve domine etmekten zevk almak vardır. Sadistler bu sadistik eğilimlerini gündelik hayatın her alanında sergilemektedirler (Pfattheicher ve Schindler, 2015, s. 499).

Siber trollük, günlük sadizmin internetteki karşılığı olarak yorumlanmaktadır. Trollerin önemli motivasyonlarından birisi tuzaklarına düşen insanlardan aldıkları tepkilerdir. Tepkinin büyüklüğüne göre troller anlamsızca tahrik olmakta ve yaptıkları eylemleri artırarak devam etmektedirler. Bu yüzden trollere karşı henüz savunmasız sosyal ağ kullanıcıları deneyimli diğer kullanıcılar tarafından sıklıkla “trolleri besleme!” (*don't feed the trolls*) sloganı ile uyarılmaktadır. Trollerin tepki alması onları başarılı kılmakta ve trolleme eyleminin devamını sağlamaktadır. Bir iletinin veya bir yorumun trolleme olduğunun farkına varıldığında yapılacak en doğru şey ona karşılık vermemektir. Bu sayede trolleme kendiliğinden son bulacaktır. Bu yüzden trolleme eyleminin karakteristiği olarak görülebilecek 4 adım “sataşma, aldatma, karışıklığa itme ve başarı” olarak belirlenmiştir (Hardaker, 2010, s. 225; Buckels vd., 2014; Lopes ve Yu, 2017). Bu dört adımın ilki trolde gelmektedir eğer kurban sataşma sonucunda trolün tuzağına düşer ve kanarsa ikinci adım olan aldatma da başarılı olmuş demektir. Bir diğer adım olan karışıklığa itme ise trole verilen karşılık ile sağlanmaktadır. İnsanlar üzerinde infial yaratmayı başaran iletler karışıklığa itme adımının başarılı olduğunu göstermektedir. Bu adımın da tamamlanması ile trol başarıya ulaşmış ve trolleme eylemi gerçekleşmiş demektir.

Karanlık Dörtlü kişilik özellikleri ve Facebook trollemeleri arasında bir bağlantı olup olmadığını inceleyen ve önceki araştırmalara dayanarak yüksek seviyede ilişki hipotezi kuran araştırma, yaşları 18 ile 77 arasında değişen 296 kadın ve 94 erkekten oluşan toplam 396 katılımcıdan oluşan bir örneklem kullanmıştır. Bu araştırmada Facebook trolleme davranışları ile katılımcı yaşları ve cinsiyetleri arasında bir korelasyona rastlanılmamıştır ancak trolleme davranışı ile bağlantılı olan kişilerin kişilik eğilimlerinin narsisizm, Makyavelizm, psikopati ve sadizm ile ilişkili olduğu ortaya çıkmıştır (Craker ve March, 2016). Bu eğilimleri olan troller genellikle ortak trolleme davranışları göstermektedirler. Sosyal ağların yorumlama kısımlarında kötü niyetli yıkıcı, diğerlerini üzücü, tartışma başlatmak maksatlı saldırgan argümanlar kullanılmaktadırlar ve kötü niyetli, tahrik gönderileri yayınlamaktadırlar. Bu tür davranışlar sergileyen kullanıcılar bir süre sonra sadece trolleme davranışları sergiler duruma gelmektedirler. Yalnızlık ve Karanlık Dörtlü (dark tetrad) davranışlarını inceleyen Masui'nin (2019) yaptığı araştırmaya göre de psikopati, makyavelizm, narsisizm ve sadizmin yalnızlıkla birleştiğinde trollük eylemine yol açtığı görülmektedir. Yüksek seviyedeki bir başınlık, toplumdan soyutlanma durumları ile trolleme davranışlarının yüksek seviyede psikopati, makyavelistlik gibi bağlantıları bulunmaktadır (Masui, 2019).

Antisosyal davranışların çevrimiçi forumlardaki davranışları ile yüz yüze iletişimde kullandıkları davranış modelleri duygusal ve psikolojik olarak bağlantılıdır. Bu kişilerde depresyon, sosyal anksiyete ve düşük özgüven görülmektedir. Hilekarlık-yanıltıcılık trolleme davranışları için karakteristik özelliktedir. Trol bireyler tarafından sıklıkla kullanılan bir taktik saldırganlıktır. Karışıklık çıkarmak amaçlı anlamsız mesajlar atmak diğerlerinin dikkatini çekmek ve onlardan yanıtlar almak için oldukça kullanışlıdır. Trol bireylerin en

büyük motivasyonu aldatma, saldırma ve karışıklık çıkarmada elde ettikleri başarıdır. Eğer bu adımlar başarıya ulaşmazsa trollerin ya provokasyonlarını yanlış yere yönlendirdiklerini düşündükleri ya da trol saldırılarının dozunu artırdıkları görülmektedir (Craker ve March, 2016).

Yüksek seviyede psikopatik davranış sahibi olan trollerin kurbanlarının duygusal acısını artırmak amacı ile empatik bir strateji izledikleri belirtilmektedir. Bu anlamda troller hem kurbanlarının duyguları hem de siber ortam üzerinde üstün bir manipülatif yeteneğe sahip olabilmektedirler (Sest ve March, 2017).

Bazı trollerin sadece eğlenmek istediği ve yaratıcı mizah ile insanlara zarar vermediği düşünülse de bunun ayrımının yapılması oldukça güçtür ancak en azından eğlence amaçlı trollemelerin bazılarının sadizmle bağlantısı olmayabileceği söylenebilir (Buckels vd., 2014).

Trollerin sıkıldıkları için, dikkat çekmek için veya intikam almak gibi kendilerine has motivasyonları olsa da genel olarak sosyal medyaya daha çok ihtiyacı olan insanlar olması ve orada onaylanma ve doyum arayan insanların bu tür eylemlere yatkın olması da yapılan çalışmaların işaret ettiği temel karakteristik özelliklerdendir (Howard vd., 2019).

Trollükle sıklıkla karıştırılan bir çevrimiçi davranış siber zorbalıktır. Trolleme davranışları diğer çevrimiçi suiistimal davranışlarından ayırt edilmelidir. Anlamsızca karışıklık çıkarma veya aldatma karakteristiği siber zorbalıkla farklı davranışlardır. İki durum da saldırganlığı paylaşıyor olsa da siber zorbalık karakteristik olarak yanıltıcılık ya da anlamsızlıkla açıklanamaz. Siber zorbalıklar genellikle kurbanlarını gerçek hayatta tanırlar ve siber zorbalıkta zarar verici davranışlar genellikle spesifik hedeflere yönelmiş durumdadır (Nicol, 2012, s. 3).

Birleşik Krallık' ta yapılan bir araştırmada milletvekillerini hedef alan trolleme davranışları incelenmiştir. Günlük ve yoğun olarak hedef alınan milletvekilleri arasında erkeklerin genelde itibar hasarından endişe ettiği görülürken kadınların ise güvenlik endişesi duyduğu görülmektedir (Akhtar ve Morrison, 2019).

3. TROLLEME ÇEŞİTLERİ

Bir trol eylemini gerçekleştirirken fark etmek ve söz konusu kişinin trolleme yaptığını anlamak onların hedeflerine ulaşmasını engellemiz için şarttır. Bu yüzden trollemenin hedeflerini, yöntemlerini ve motivasyonunu bilmek önemlidir. Trollüğü homojen bir olgu olarak değerlendiremeyiz (Binark vd., 2015). Bu yüzden onu amaçlarına göre ayırmamız gerekir. Berghel'in (2018) yaptığı sınıflandırma bu amaç doğrultusunda faydalı olabilir niteliktedir.

Bu sınıflandırmayı temel alarak trolleme çeşitlerini açıklamaya ve Türkiye'den bazı meşhur olmuş trolleme eylemlerini bu sınıflandırmaların kapsamında olduğunu düşünerek örnek göstermeye çalıştık. Örnekler daha önce ses getirmiş ve internet medyasında haberleştirilen içeriklerden veya 'internet efsaneleri', 'efsane trollemeler' gibi trolleme örneklerini kayıt altında tutan ve paylaşan sosyal medya hesaplarından toplanmıştır. Ayrıca bazı trollemelerin birden fazla trolleme sınıfına birden girmesi mümkündür.

3.1. Provokasyon Trollemesi

Çevrimiçi bir forumun katılımcılarından saldırganca bir tepki meydana çıkarmak için yapılan trollemedir. Genellikle sosyal ağlarda yapılan bir tartışmanın düzeyini saldırganlık seviyesine çekmeye yarayacak suçlayıcı ifadeler kullanmak amacına ulaşmada işe yaramaktadır. Türkiye'de trolleme davranışının yaygın olarak ilk kullanıldığı zamanlardan tanınan bir trolün geleneksel medyayı ve ülke gündemini yoğun olarak kapsayan bir konu hakkında yaptığı provokatif bu trolleme örneğinde kullanıcı konunun içeriği ile ilgilenmemekte aksine kızgın kullanıcıların tepkisini çekmeye çalışmaktadır (Şekil. 1).

Kızgın okuyucuların olta yemine hücum eden balıklar gibi saldırmasını sağlamak hedefiyle yapılan trolleme türü konunun taraflarınca çevrimdışı hayata taşınabilecek potansiyelde olduğunda oldukça tehlikeli ve yıkıcı olabilmektedir.

Şekil 1. Yalan olduğu ortaya çıkan bir provokasyon trollemesi örneği

2018 yılında WhatsApp üzerinden yayılan bir sahte haber Meksika’da 2 kişinin yakılarak öldürülmesine sebep olmuştur. Gönderilen mesajda “Herkes dikkatli olsun, çocuk kaçırın başbelaları ülkeye girdi” ve “Bu kişilerin organ kaçakçılığıyla ilişkili oldukları anlaşılıyor. Son birkaç günde, 4, 8 ve 14 yaşındaki çocuklar kayboldu ve bu çocuklar organlarının çalındığına dair vücutlarındaki işaretlerle ölü bulundu. Karınları kesilmişti ve boştu.” Şeklindeki mesajlar yer almıştır. Kısa süre sonra gelişen olaylar neticesinde ve hiçbir suç bulunmayan iki kurban yakılarak öldürülmüştür (Avşar, 2018).

3.2. Sosyal Mühendislik Trollemesi

Kullanıcıların normal şartlar altında üstlenmeyecekleri bir eyleme-davranışa teşvik amacı taşıyan kışkırtıcı trollemelerdir. Bu tür trollemelerin arasında uzmanlar tarafından ciddi hesaplamalar neticesinde oluşturulanlarının olması olasıdır. Bu tür trol hesaplarında nüfuzlu kişilerin ilişkilerinin etkinliği de olasıdır. Zaman zaman nüfuzlu kişilerden bilgiler sızdırılarak bunu sosyal ağlarda paylaşarak takipçilerini artırma yoluna gitmektedirler. Yönetim kademelerinden sızdırılan bilgilerin zamanla doğru çıktığının görülmesi sosyal ağ kullanıcılarının dikkatini bu trollere çekmektedir ve bu sayede manipülasyon imkânı arttırılmaktadır (Şekil.2).

Şekil 2. Sosyal Mühendislik Trolleme Örneği

3.3. Ayartıcı Trolleme

Takipçi kitlesine üstü kapalı mesajlarla, göndermelerle beklenmedik eylemler yapmaya ikna etmeye çalışan trollemeler. Yasadışı örgütlerin bu tür trolleme yöntemini kullandığı belirtilmektedir.

3.4. Partizan Trolleme

Politik sonuçlara ulaşmak için gizlice sosyal medyayı kullanmak. Örneğin trolleme içeriğini okuyan kullanıcıların bir organizasyona katılmaya ikna etmek, bağış göndermek veya boykot başlatma gibi bir amacı

olabileceği gibi bir partiye oy vermeye teşvik ederken başka bir partiyi küçük düşürmek için de hazırlanabilir. (Şekil.3)'teki örnekte foto montaj yöntemiyle hazırlanmış bir televizyon ekranı görüntüsü bulunuyor, aslında görüntü bir foto manipülasyon.

Şekil 3. Partizan Trollemesi Örneği

Kaynak: Teyit.org

3.5. Ad Hominem/Adam Karalama Safsatası Trollemesi

Bu trolleme şeklinde herhangi bir konuda fikir belirten bir sosyal ağ kullanıcılarına fikrin içeriğinden bağımsız olarak karşı çıkararak onu etkilemeyi amaçlamaktadır. Genellikle kişiliğe yönelik saldırgan içerikli ifadeler kullanılmaktadır. Bu tür saldırgan safsata trollemesi “adam karalama safsatası”, “niteliksel adam karalama safsatası”, “sen de safsatası” ve “dolduruşa getirme (ön yargı oluşturma) safsatası” olarak dörde ayrılan safsataları kullanır (Alatlı, 2001) (Şekil.4).

Akıl yürütmelere verilen cevaplarda mantıksal hata yapılmasından dolayı safsata tanımı yapılmaktadır. Ancak başka kişiler tarafından akıl yürütmeye karşı verilmiş bir safsata cevabı mantıklı görünebilir ve haklı bulunabilir. Ad hominem olarak da bilinen trolleme türünde kullanılan safsata, serbest safsata olarak da adlandırılır. Argumentatim Ad Hominem olarak bilinir ancak ad hominem olarak kısaltılmıştır.

Şekil 4. Ad Hominem Trollemesi Örneği

3.6. Karınağrısı Trollemesi

Sosyal ağlardaki diğer kullanıcıların sınırlarını bozmaktan başka bir amacı olmayan ve bir şekilde eylemde bulunduğu iletişim ortamını rayından çıkararak sabote ederek yapılmaktadır. Şekil.5'te bir dizi oyuncusunun hayatını kaybetmesi sonrası dizi senaristinin taziye mesajına cevap veren bir kullanıcı gözükmüyor.

Şekil 5. Karın ağrısı trollemesi örneği

3.7. Tıkama Trollemesi - Trolbotlar

Sosyal ağlarda bir münazarayı veya bir iletişim kanalını, sohbet odasını genellikle yüksek miktarda mesajla işleyişini engelleyerek durdurma trollemesi. Dos atak saldırılarına benzeyen bu trolleme eylemi otomatikleştirilmiş trolbotlar ile de yapmak mümkün olmaktadır (şekil.6).

Basitçe, otomatik olarak trolleme üretirler, bir sohbet kutusunda verilen otomatik cevaplara benzetilebilir. Bir trolbot bir kelime çantası kullanır ve bir algoritmaya uygun bir şekilde ünlü bir kişinin gönderilerine cevap gönderebilir. Stoklanmış kelime havuzundan kullanır örneğin "o kadar haklısın ki". İyi hazırlanmış bir trolbotu görünüşte diğer trollerden ayırt etmek mümkün değildir. Trolbotların yapmak istedikleri şey kitlesel bir aşılama işlemidir. Gönderilen cevaplara bakan diğer kullanıcılar toplumda yer etmiş bir teveccüh olduğunu düşünecektir. Özellikle Twitter'da kullanılan trolbotlar seçilen bir etiketi o saatlerde ülkede en çok kullanılan etiket olarak gösterme hedefindedirler. Bu sayede politik hedeflere ulaşmada kamuoyunu etkilemek istenmektedir. Trolbotların 'sahte bayrak trollemesi' yöntemiyle de kullanılması mümkündür.

Şekil 6. Trolbotlar ile tıkama trollemesi örneği

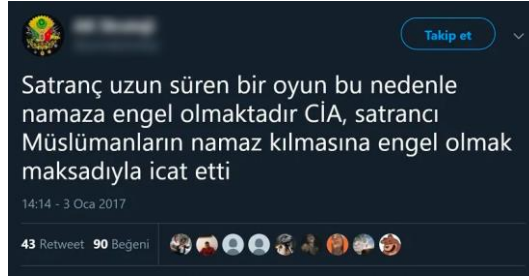

3.8. Sahte Bayrak Trollemesi

İstihbarat örgütlerin sık kullandığı bir terim olan (false flag) sahte bayrak, bir istihbarat kazanma operasyonu anlamına geldiği gibi çeşitli manipülasyonlar için de kullanılmaktadır. Rakip istihbarat örgütünün personelini müttefik gizli servis teşkilatındanmış gibi kandırarak ondan hayati bilgileri almaya çalışmanın yanı sıra toplumun bir kesimini yanıltmaya yönelik sanal ortamlarda da kullanılan bir yöntemdir. Trol rakip siyasi görüşün sembollerini kuşanarak mantıksız, gülünç, utanç verici davranışlarda bulunarak karşıt olduğu görüşe darbe vermeye çalışabilmektedir. Bunun dışında ironik bir şekilde siyasal eleştiri yapmak için de kullanılmaktadır. Bazı trol hesaplar seçim dönemlerinde profillerinde bazı değişiklikler yaparak bir siyasi görüşün işaretlerini taşıyan kimliklere bürünür ve eleştirilerini, mizahlarını bu sahte görünüş altında ironik bir dil ile yapabilirler (şekil.7).

Şekil 7. Sahte Bayrak Trollemesi Örneği

Bir grubu, siyasi görüşü destekler gibi gözükürken aslında karşıt görüşü desteklemekte olan trolleme türüdür. Çünkü o görüşü oldukça kötü göstermektedir. Örneğin otomatik bir telefon araması bir politik kampanyayı desteklemiş gibi yaparken aslında karşıt adayı desteklemektedir. Tespit edilmesi en zor trolleme türlerindedir. Kullanıcıların iç görüşü ve hisleri bu konuda yardımcı olabilmektedir. Kullanıcı savunduğu görüşü gerçekten destekliyor ama bu destekleme kendi görüşünü çok kötü gösteriyor da olabilir.

3.9. Şaka Trollemesi

Bu trolleme türünde hedef trolün başarıya ulaşması ve bundan haz duymasıdır. Ayrıca başarılı bir trolleme yapmış olması çevresinde toplanacak takipçilerin sayısını da artıracaktır. Trolün tatmin olmasının hedeflendiği trollemede eğlence ön plandadır.

Şekil 3. Şaka Trollemesi Örneği

Bu trolleme türünde kullanıcıların, devlet adamlarını, ünlü kişileri kandırabilmesi daha büyük başarı olarak görülmektedir. Trollerin popüler hesapları hedef alarak kendilerini daha iyi hissetmeyi amaçladıkları belirlenmiştir (Lopes ve Yu, 2017).

Fazla takipçi sahibi olan kişileri kendilerine hedef olarak seçen troller kimi zaman sivil toplum kuruluşlarını da harekete geçmeye ikna edecek trollemeler yapmışlardır. Bir trol içerisinde ünlülerin de olduğu hayvan sever grupları trolleyerek Uzakdoğu'ya köpek sevkiyatı yapıldığını iddia ederek Tuzla'ya Kore asıllı bir gemiyi aramaya göndermiş ve bu sayede gazetelere çıkmayı başarmıştır. Bir başka örnekte ise Uganda başbakanını Türkiye'de kendi adıyla bir kütüphane açıldığına ikna ederek teşekkür mesajı yayınlaması sağlanmıştır (şekil.8).

Bu tür trollemelerde kullanılan fotoğraf veya videolar üzerinde oynama yapılması veya bir enformasyonun değiştirilerek asılsız ancak gerçeğe benzer bir formda yayılması ortak taktikleridir.

3.10. Reklamcı Trolleme

Çevrimiçi dünyanın sokak satıcılarına benzeyen bu troller sosyal ağlarda iletişimi zorlaştıracak boyutta reklamlar yaparak rahatsızlık vermektedirler. Genellikle sosyal ağ platformuna verilen reklamlarla kullanıcıların sayfalarını işgal edebilirler ancak bir de geniş kitlelere ulaşabilmiş etkin hesaplarla yapılan reklam anlaşmaları da reklamcı trolleme davranışına yol açabilmektedir.

3.11. Vekil Trollemesi

Genellikle aracı troller kullanarak yapılan trollemelerdir. Büyük organizasyonlar trolleri kiralarlar ve bir ürünün, kişinin veya bir görüşün promosyonunu yaptırırlar.

3.12. Sahte Olaylar Trollemesi

Yalan haberler, olmamış olaylar ve diğer yalanlar gerçek görünümü ile sunulmaktadır. Bu tür trollemeye karşı savaşmak için kurulmuş bazı platformlar, doğrulama hesapları vardır. Bu tür trollemelerde de genellikle fotoğraf veya video içeriği bulunmaktadır ancak bu görüntüler üzerinde ya oynanmıştır ya da verilen enformasyonla bağlantısı bulunmaktadır. En çok rastlanan sahte olaylar trollemelerinde bir ülkede yaşandığı söylenen bir olayla ilgili kullanılan görüntü ya başka bir ülkeden alınmış olmakta veya farklı zaman diliminde gerçekleşmektedir.

Şekil 9. Sahte Olay Trollemesine Karşı Kurulmuş Bir Hesap

Kaynak: Teyit.org

3.13. Hakaret Trollemesi

Hedefinin enerjisini bitirmek, çalmak için hakaretler yayan trollemelerdir. Hedeflerinin kötü görünmesini sağlarlar ve onları demoralize ederler. Bu trollemeye maruz kalan ünlüler veya politikacılar sıklıkla bu tuzağa düşmektedirler.

Trollemenin iç mantığını anlayamayan kurbanlar onların gerçekten de yaptıkları işe, yayınladıkları iletiye ilişkin fikir beyan ettiklerini düşünürler ve hakarete varacak tepkiler almasını sağladığını düşünürler. Bu yüzden ya kendilerine karşı bir güvensizlik hissetmekte veya hakaret trolüne cevap vererek ona savaş açmaktadırlar. Her iki seçenekte de kurban psikolojik olarak darbe almakta ve bir süre sonra yıpranmaktadır. Bazı ünlü kullanıcılar ise hesaplarını yoruma kapatarak bu soruna çözüm bulma yoluna gitmektedirler.

Şekil 10. Hakaret Trollemesi Örneği

3.14. Halkla İlişkiler Trollemesi

Sosyal ağlarda paylaşılan karşıt görüşlerden bazılarını diğerine saldırarak desteklemek veya bir görüşü olumlu bir mesajla destekliyor görünmek çoğunluğa katılma isteğini körükleyen bir etki yapmaktadır.

3.15. Hiciv Trollemesi

İyi bir hicivleme trollemesi çok ciddi etkiler yapabilmektedir. Bir kişiyi, olayı ya da durumu iğneleyici sözlerle eleştirerek yapılan trollemeler sosyal medya ortamlarında sükse yapmakta ve ciddi paylaşım rakamlarına ulaşmaktadır.

Hiciv oluşturmak zor olduğundan keskin bir zekâ gerektirir ve iyi hicivler etkili olduğu gibi troll dünyasında kalıcı da olabilmektedirler. "Efsane troller" adı altında hesaplar açılmakta ve iyi hiciv trollemeleri kayıt altına alınmaktadır. Zaman zaman bu eski trollemeler tekrar paylaşılıp anılmaktadır.

Şekil 11. Hiciv Trollemesi Örneği

SONUÇ

Sosyal ağlar insanların yüz yüze iletişimde olduğundan daha geniş, kalıcı, sınırlanmasız bir şekilde iletişim kurmasına yönelik sosyal hayatın içindeki ihtiyaçların giderilmesi amacıyla kullanılmaktadır. Ağlar

insanların bu ihtiyaçlarını giderdikleri ölçüde teveccüh görmekte ve milyarlarca insan tarafından hayatın önemli kısımlarını içine alan zaman dilimleri boyunca kullanılmaktadır. İnsan hayatının işleyişinde ciddi roller oynayan sosyal medya bazı iletişim kazalarına da sebep olmaktadır. Kimi zaman kasıtlı kimi zaman kasıtsızca yapılan yanlış enformasyon iletimleri ile baş edebilmek için bu sorunların tanınması gerekmektedir. Her sosyal medya kullanıcısının fikir sahibi olması ile ortadan kalkması veya en azından minimum seviyeye indirilmesi mümkün olan sorunlardan birisi de trolleme davranışlarıdır.

Trollemeler ile ilgili özellikle ülkemizde pek az araştırma yapılmaktadır, halen yapılmakta olan pek çok trolleme davranışı ve motivasyon kaynağı ise henüz tanımlanmamıştır. Trolleme davranışlarının karakteristiğinin öğrenilmesi onların önlenmesinde önemli rol oynamaktadır. Örneğin bir trollemenin beslenmediği zaman kesintiye uğradığı ve henüz başlamadan bittiği görülmektedir. Burada önemli olan trolleme davranışının tespit edilebilmesidir. Sosyal ağlarda karşılaştığımız bir mesaj, bir yorum veya enformasyon paylaşımının yapısını tahlil edebilirsek onun bir trolleme olduğunu anlamamız kolaylaşmaktadır. Tahlil edilip, tespit edilen trolleme onu beslemeyerek yok edilebilmektedir. Bu sayede trollemenin hem psikolojik zararları hem de kamuoyu görüşünün manipüle edilmesi engellenebilecektir. Bu tür manipülatif davranışlar çevrimiçi ortamda hızlıca yayılmakta ve insanların hayatını tehlikeye atmaktadır. Birçok örnekte görülebileceği üzere ağların dışına taşan olaylar ölümlerle de sonuçlanabilmektedir. Sosyal medya kullanıcılarının genelinin bilgilendirilmesi, eğitilmesi gerekmektedir. Bu yönde yapılan eylemlere karşı geliştirilmekte olan ve sivil toplum tarafından desteklenen hesapların varlığı başarılı bir şekilde dezenformasyona karşı koyabilmektedir. Ayrıca trollemelerin bazı türlerinde çeşitli kurumlar, devletler, şirketler ya da kişilerin sponsorluk yaptıkları bilinmektedir. Bir siyasi hareketin düşüncelerini yaygınlaştırmak için trolleme tarzı sosyal medya kullanım stratejisine yönelmesi o toplumsal hareketin veya kurumun kendi saygınlığına zarar vermektedir. Trolleme eylemi çalışmamızda incelenen pek çok araştırmada da ortaya konulduğu üzere psikopatolojik durumlar ve kişilik bozukluklarıyla bağlantılıdır. Psikopati, narsisizm, Makyavelizm ve sadizm ile ilintili sosyal medya hesaplarını kullanarak kamuoyu oluşturmak veya var olan yaygın fikirleri değiştirmeye çalışmak bir süre sonra söz konusu fikirlerin tehlikeli, tekinsiz olarak algılanmasına yol açabilir. Bunun aksine sosyal medya kullanımında organize edilmiş trolleme kampanyalarına karşı-trollemeler tertiplemek yerine doğru bilgilendirme, yalan haberleri ortaya çıkarma gibi stratejiler izlenmesi daha sağlıklı olacaktır. Topluma zarar veren ve kaos ortamı yaratan her tür trollemeye karşı bu tür eylemlerin yapısı hakkında bilinçlendirme eğitimleri verilebilir. Okullarda trolleme eylemlerine karşı verilecek eğitimler sosyal medya trollemeleri kaynaklı oluşacak güven problemini engellemede çok etkili olabilir.

KAYNAKÇA

- Akhtar, S., ve Morrison, C. M. (2019). The prevalence and impact of online trolling of UK members of parliament. *Computers in Human Behavior*, 99, 322–327. <https://doi.org/10.1016/J.CHB.2019.05.015>
- Alatlı, A. (2001). *Safsata kılavuzu*. Boyut Yayınevi.
- Arango, P. (2018). Motivation: Introduction to the theory, concepts, and research. *Reading achievement and motivation in boys and girls* içinde, Springer, 1-28. https://doi.org/10.1007/978-3-319-75948-7_1
- Avşar, B. (16 Kasım 2018). WhatsApp'tan yayılan sahte haber Meksika'da 2 kişinin yakılarak öldürülmesine neden oldu. Erişim Tarihi: 30. 09. 2020, <https://teyit.org/whatsaptan-yayilan-sahte-haber-meksikada-2-kisinin-yakilarak-oldurulmesine-neden-oldu/>
- Buckels, E. E., Trapnell, P. D., ve Paulhus, D. L. (2014). Trolls just want to have fun. *Personality and Individual Differences*, 67, 97–102. <https://doi.org/10.1016/J.PAID.2014.01.016>
- Berghel, H. (2018). Trolling pathologies. *The IEEE Computer Society* 51(3), 66-69. <https://doi.org/10.1109/MC.2018.1731067>
- Binark, M., Karataş, Ş., Çomu, T., ve Koca, E. (2015). Türkiye'de Twitter'da trol kültürü. *Toplum ve Bilim*, (135), 124-157.
- Craker, N. ve March, E. (2016). The dark side of Facebook: The Dark Tetrad, negative social potency, and trolling behaviours. *Personality and Individual Differences*, 102, 79-84. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2016.06.043>
- Eldoğan, D. (2016). Hangi Narsizm? Büyüklenmeci ve kırılğan narsizmin karşılaştırılmasına ilişkin bir gözden geçirme. *Türk Psikoloji Yazıları*, 19(37), 1-10.
- Hardaker, C. (2010). Trolling in asynchronous computer-mediated communication: From user discussions to academic definitions. *Journal of Politeness Research*, 6(2), 215-242.
- Howard, K., Zolnierok, K. H., Critz, K., Dailey, S. ve Ceballos, N. (2019). An examination of psychosocial factors associated with malicious online trolling behaviors. *Personality and Individual Differences*, 149, 309–314. <https://doi.org/10.1016/J.PAID.2019.06.020>
- Karaaziz, M. ve Atak, İ. E. (2013). Narsisizm ve narsisizmle ilgili araştırmalar üzerine bir gözden geçirme. *Nesne Psikoloji Dergisi*, 1(2), 44-59.
- Lopes, B. ve Yu, H. (2017). Who do you troll and Why: An investigation into the relationship between the Dark Triad Personalities and online trolling behaviours towards popular and less popular Facebook profiles. *Computers in Human Behavior*, 77, 69–76. <https://doi.org/10.1016/J.CHB.2017.08.036>
- March, E. (2019). Psychopathy, sadism, empathy, and the motivation to cause harm: New evidence confirms malevolent nature of the Internet Troll. *Personality and Individual Differences*, 141, 133–137. <https://doi.org/10.1016/J.PAID.2019.01.001>
- March, E., Grieve, R., Marrington, J. ve Jonason, P. K. (2017). Trolling on Tinder® (and other dating apps): Examining the role of the Dark Tetrad and impulsivity. *Personality and Individual Differences*, 110, 139–143. <https://doi.org/10.1016/J.PAID.2017.01.025>
- Masui, K. (2019). Loneliness moderates the relationship between Dark Tetrad personality traits and internet trolling. *Personality and Individual Differences*, 150, 109475. <https://doi.org/10.1016/J.PAID.2019.06.018>
- Nicol, S. (2012). Cyber-bullying and trolling. *Youth Studies Australia*, 31(4), 3.
- Özdemir, B., ve Atan, E. (2018). Karanlık üçlünün örgütsel muhalefete etkisi: Bir yapısal eşitlik modeli. *İş Ahlakı Dergisi*, 11(2), 275-298. <https://doi.org/10.12711/tjbe.2018.11.2.0023>

- Özsoy, E. ve Ardiç, K. (2017). Karanlık üçlü'nün (narsisizm, makyavelizm ve psikopati) iş tatminine etkisinin incelenmesi. *Yönetim ve Ekonomi*, 24(2), 391. <https://doi.org/10.18657/yonveek.297733>
- Öztürk, İ. (2019). Örgütlerde karanlık dörtlü – Dark Tetrad. *Turkish Studies - Economics, Finance, Politics*, 14(3), 921 - 933. <https://doi.org/10.29228/TurkishStudies.30244>
- Pfattheicher, S. ve Schindler, S. (2015). Understanding the dark side of costly punishment: The impact of individual differences in everyday sadism and existential threat. *European Journal of Personality*, 29(4), 498-505. <https://doi.org/10.1002/per.2003>
- Sanfilippo, M. R., Yang, S. ve Phina, F. (2017). Managing online trolling: from deviant to social and political trolls. Proceedings of the 50th Hawaii International Conference on System Sciences (ss. 1802-1811). Hawaii: HICSS. <https://doi.org/10.24251/HICSS.2017.219>
- Sest, N., ve March, E. (2017). Constructing the cyber-troll: Psychopathy, sadism, and empathy. *Personality and Individual Differences*, 119, 69–72. <https://doi.org/10.1016/J.PAID.2017.06.038>